

یک تیر و دو نشان پرداخت وام اشتغال مددجویان

حسین کاظم‌زاده، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «جوان» اهمیت به کارگیری منابع حاصل از وام اشتغال در توسعه ظرفیت نیروگاه‌ی و رفع ناآرزی انرژی کشور را تشریح کرد

طرح ایجاد نیروگاه‌های خورشیدی با وام اشتغال مددجویان، ریسک بازپرداخت اقساط وام و شکست طرح اشتغال را بسیار کم خواهد کرد و با خرید تضمینی برق خورشیدی این نیروگاه‌ها علاوه بر بازپرداخت وام اشتغال در پنج سال، امکان تأمین پایدار منابع در آمدی برای خانواده مددجو را فراهم می‌کند و به این ترتیب این طرح به همه اهداف یک‌وام حمایتی اصابت خواهد کرد. ■ ■ ■

یکی از مهم‌ترین طرح‌هایی که با تکیه بر وام اشتغال پرداختی به مددجویان در سطح کشور در حال اجراست، طرح توسعه نیروگاه‌های خورشیدی خانگی با تکیه بر وام اشتغال مددجویان توسط کمیته امداد است که یکی از معدود نمونه‌هایی است که نشان می‌دهد وام اشتغال به هدف خود اصابت می‌کند و وقتی این وام در مسیر درست هدایت می‌شود که به هدف اصلی خود یعنی ایجاد در آمد پایدار و خروج واقعی مددجویان از چرخه فقر برسد و هم‌زمان نیاز انرژی کشور را نیز تأمین کند. در این طرح، تسهیلات اشتغال به جای مصرف در فعالیت‌های کم‌بازده و پرریسک با تبدیل شدن به پول نقد در اختیار مددجو، در زیرساختی سرمایه‌گذاری می‌شود که هم بازدهی بلندمدت دارد، هم ریسک آن حداقلی است و هم با سیاست‌های کلان کشور در حوزه انرژی و محیط‌زیست هم‌راستاست.

مددجو بدون درگیر شدن با پیچیدگی‌های بازار، صاحب یک دارایی مولد می‌شود که ماهانه برای او در آمد ایجاد می‌کند و همین در آمد، پشتوانه‌ای مطمئن برای بازپرداخت اقساط و تأمین معیشت خانواده فراهم می‌آورد. مزیت راهبردی طرح پنل‌های خورشیدی در این است که الگوی وام برای صرف را به وام برای تولید پایدار تبدیل کرده است. برخلاف بسیاری از کسب‌وکارهای خرد که در برابر نوسانات بازار آسیب‌پذیرند، تولید برق خورشیدی دارای بازار تضمین شده و خریدار قطعی است و همین موضوع، امنیت در آمدی مددجویان را افزایش می‌دهد.

در چنین مدلی، وام اشتغال نه تنها ریسک نکول نخواهد داشت، زیرا یک دارایی به وام اشتغال بگ خواهد شد و مانده تسهیلات نیز نخواهد داشت، بلکه به ابزاری برای توانمندسازی واقعی، کاهش وابستگی به کمک‌های بلاعوض و کاهش هزینه‌های حمایتی دولت در بلندمدت در کنار تأمین پایدار انرژی کشور بدل می‌شود. به بیان دیگر، طرح نیروگاه‌های خورشیدی ساخته شده با وام اشتغال مددجویان همان نقطه‌ای هستند که وام اشتغال دقیقاً به فلسفه وجودی خود یعنی تبدیل حمایت اجتماعی به تولید و تبدیل مددجویی به خوداتکایی اصابت می‌کند.

توسعه زیرساخت انرژی خورشیدی کشور

حسین کاظم‌زاده، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «جوان» با اشاره به اهمیت سرمایه‌گذاری مستقیم منابع حاصل از وام اشتغال در توسعه زیرساخت انرژی خورشیدی کشور گفت: وام اشتغال زمانی معنا پیدا می‌کند که از یک تسهیلات صرفاً بانکی به ابزاری برای تولید در آمد پایدار، توانمندسازی اقتصادی و خروج واقعی خانواده‌های محروم از چرخه فقر تبدیل شود. تجربه سال‌های گذشته نشان داده است بسیاری از طرح‌های خرد اشتغال به دلیل نوسانات بازار، ضعف فروش، نبود مهارت کافی یا ریسک‌های پیش‌بینی‌نشده به پایداری لازم نرسیده‌اند و در برخی موارد حتی به بدهی جدیدی برای مددجویان منجر شده‌اند. در این میان، طرح توسعه نیروگاه‌های خورشیدی خانگی که با وام اشتغال مددجویان توسط کمیته امداد ایجاد شده است، یکی از معدود الگوهایی است که توانسته است وام اشتغال را دقیقاً در مسیر فلسفه وجودی خود قرار دهد.

وی در ادامه افزود: در این طرح، تسهیلات اشتغال به جای ورود به کسب‌وکارهای پرریسک و کم‌بازده، به زیرساختی مولد، کم‌ریسک و بلندمدت اختصاص می‌یابد؛ زیرساختی که نه‌تنها برای مددجو در آمد مستقیم ایجاد می‌کند، بلکه به دلیل تضمین خرید برق تولیدی، بازار فروش قطعی نیز دارد. به این ترتیب، مددجو بدون آنکه درگیر چالش‌های پیچیده تولید و فروش شود، صاحب یک دارایی مولد می‌شود که ماهانه برای او در آمد ایجاد می‌کند. این ویژگی دقیقاً همان حلقه مفقوده بسیاری از طرح‌های اشتغال خرد است که در مدل فعلی تولید برق خورشیدی به شکل موقفی بر طرف شده است.

این کارشناس اقتصادی با اشاره به امنیت در آمدی مددجویان در کنار تأمین کامل بازپرداخت وام اشتغال در این طرح خاطرنشان کرد: مزیت کلیدی این طرح در آن است که امنیت در آمدی مددجویان را تضمین می‌کند و بازپرداخت وام اشتغال به بانک نیز انجام خواهد شد. برق تولیدی نیروگاه‌های خورشیدی خانگی با قراردادهای تضمینی خریداری می‌شود و همین موضوع باعث می‌شود در آمد حاصل از این طرح، ر کود یک کاهش تقاضا مصون بماند. در نتیجه، مددجو می‌تواند اطمینان بیشتری اقساط وام خود را پرداخت کند و بخش قابل توجهی از در آمد نیز صرف بهبود معیشت خانواده شود و معنای این وضعیت این است که وام اشتغال نه تنها به بدهی و مانده تسهیلات تبدیل نخواهد شد، بلکه به ابزار ارتقای سطح زندگی مددجویان و کاهش وابستگی به کمک‌های بلاعوض دولتی تبدیل می‌شود.

وی در ادامه گفت: از زاویه منافع ملی و کلان اقتصادی کشور نیز طرح نیروگاه‌های خورشیدی با تکیه بر وام اشتغال یک سیاست چندوجهی سودمند است. علاوه بر ایجاد اشتغال پایدار برای خانواده‌های محروم، این طرح به افزایش تولید انرژی پاک، کاهش فشار بر شبکه برق کشور، کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی و حرکت در مسیر توسعه پایدار کمک می‌کند. به بیان دیگر، منابع بانکی وام اشتغال در مسیری هزینه می‌شود که هم بازده اجتماعی، هم اقتصادی و هم زیست‌محیطی دارد. این رویکرد همان رویکرد هوشمندانه‌ای است که در سیاستگذاری‌های کلان باید الگو قرار گیرد.

کاظم‌زاده در پایان گفت: طرح ایجاد نیروگاه‌های خورشیدی به کمک وام اشتغال مددجویان کمیته امداد به روشنی نشان می‌دهد وام اشتغال زمانی به نقطه اصابت واقعی خود می‌رسد که به مسیر تولید پایدار هدایت شود. این تجربه به موقع می‌تواند به الگوی ملی برای سایر نهادهای حمایتی نیز تبدیل شود به شرط آنکه سیاستگذار پولی، شبکه بانکی و دستگاه‌های اجرایی با نگاه حمایتی، شفاف و قانون‌محور از آن پشتیبانی کنند. اگر چنین همراهی‌های شکی بگردد و وام اشتغال را به موقع پرداخت شود، وام اشتغال به تنها بار مالی دولت را از محل افزایش خودکفایی مددجو و افزایش تولید برق خورشیدی در جهت کاهش ناآرزی انرژی، کاهش خواهد داد، بلکه هزاران خانواده محروم را به نقطه‌ای از خوداتکایی واقعی و پایدار خواهد رساند.

اتصال سهمیه بنزین به کارت بانکی راهکار غیر قیمتی توقف قاچاق سوخت

مهدی هاشم‌زاده، کارشناس انرژی در گفت‌وگو با «جوان» الزامات اجرای اقدام مجلس در زمینه تکلیف به دولت برای اتصال سهمیه بنزین به کارت بانکی را تشریح کرد

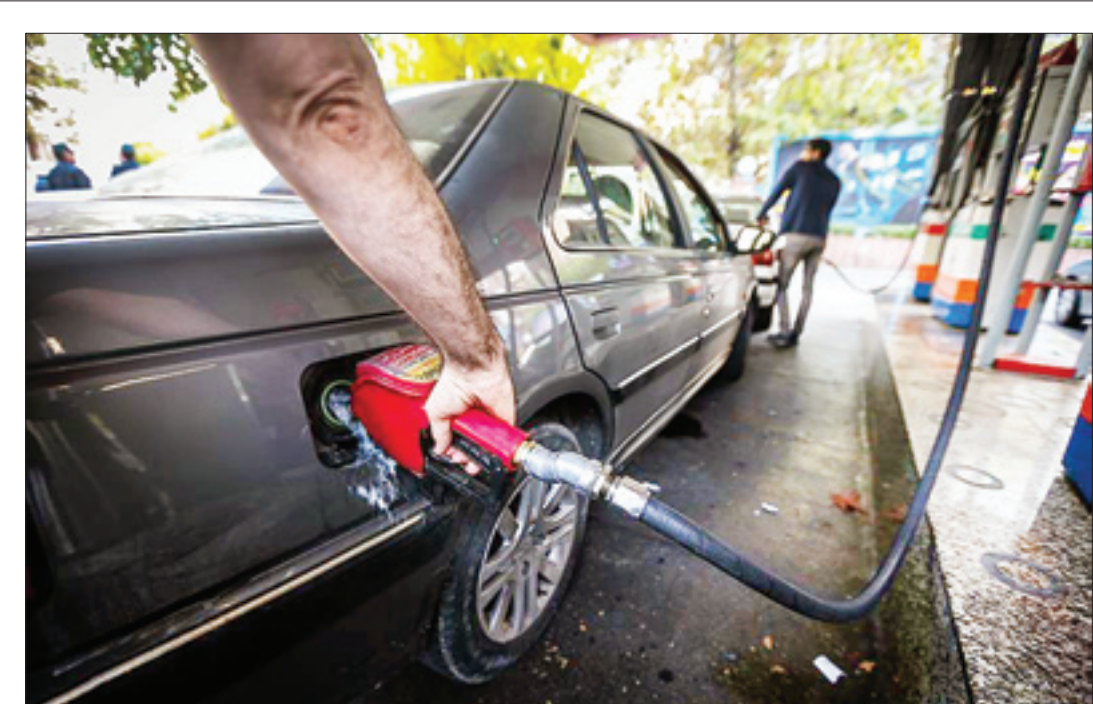
«

مهدی هاشم‌زاده، کارشناس انرژی: سیاست غیرقیمتی وهوشمندمجلس برای اتصال سهمیه بنزین به کارت بانکی را باید یک گام راهبردی در مسیر مهار پايدار قاچاق سوخت دانست که به جای فشار بر مردم از مسیر افزایش قیمت، از طريق افزایش شفافيت، انسداد مسیرهای انحراف و هدفمندسازی نظارت عمل می‌کند

به کارت بانکی بسیار مهم بود به ویژه که تکلیف بودجه ۱۴۰۴ تا پایان سال تمام می‌شود و دولت باید این اقدام را عملیاتی کند. بدون ابزار های هوشمند، سیاست‌های قیمتی صرف به نتیجه مطلوب نخواهند رسید. این سیاست مورد تأکید مجلس و تکلیف شده در قانون بوده‌ه ۱۴۰۴ از سوی مجلس به دولت، باتصال مستقیم سهمیه سوخت به کد ملی هر فرد، عملاً بنزین را از یک کالای قابل جابه‌جایی با ابزارهای فیزیکی به یک دارایی هویتی و قابل ردیابی تبدیل می‌کند. به این ترتیب، هر لیتر بنزین از سوی یک کد ملی مشخص مصرف می‌شود و مصرف سوخت از حالت غیر شفاف و قابل سوءاستفاده خارج خواهد شد.»

هاشم‌زاده در ادامه افزود: «اتصال مصرف بنزین به کد ملی مهم‌ترین پیامد عملی این سیاست است که امکان شکل‌گیری یک شبکه شفاف از داده‌های مصرفی را فراهم می‌کند. این شفافیت، دولت را قادر می‌سازد الگوهای مصرف عادی را از مصارف غیرمتعارف و مشکوک تفکیک کند. یکی از مهم‌ترین دستاوردهای این سیاست، جمع‌آوری کامل کارت سوخت جایگاهداران و کارت‌های قدیمی و غیرهوشمند از بین می‌رود و زیرساخت‌های قدیمی و غیرهوشمند مصرف بنزین، به‌طور ریشه‌ای برچیده می‌شود.»

وی در پایان گفت: «سیاست غیرقیمتی وهوشمند مجلس برای اتصال سهمیه بنزین به کارت بانکی را باید یک گام راهبردی در مسیر مهار پايدار قاچاق سوخت دانست که به‌جای فشار بر مردم از مسیر افزایش قیمت، از طريق افزایش شفافيت، انسداد مسیرهای انحراف و هدفمندسازی نظارت عمل می‌کند.»

محمد حسن ظریف منش / نسیم

جامع داده‌ای از الگوی مصرف بنزین در کشور است. این شبکه داده‌ای امکان شناسایی دقیق مصارف غیرعادی، برترکبار و غیرمتعارف را فراهم می‌کند. برای مثال، اگر مصرف یک فرد یا یک منطقه به‌طور منسدار از میانگین الگوی مصرف هم‌تراز خود فاصله گیرد، بلافاصله به عنوان یک نقطه مشکوک در سامانه‌های نظارتی نمایان می‌شود. این امر، امکان مداخله دقیق، هدفمند و کم‌هزینه دولت را فراهم می‌کند بدون آنکه نیازی به اعمال محدودیت‌های عمومی یا افزایش قیمت برای همه جامعه باشد. از سوی دیگر، این شفافیت، زمینه‌ساز اعتمادسازی اجتماعی نیز است، چراکه مردم احساس می‌کنند سیاست‌های کنترلی بر پایه داده‌های واقعی و رفتارهای مشخص اجرا می‌شود. در چنین شرایطی، مقابله با قاچاق و مصرف بی‌رویه از مسیر نظارت هوشمندمکمل سیاست قیمتی می‌شود؛ مسیری که هم اثرگذاری پایدارتر دارد و هم هزینه اجتماعی بسیار کمتری به کشور تحمیل می‌کند. بدین ترتیب، شفافیت داده‌ای به یکی از ستون‌های اصلی موفقیت سیاست غیرقیمتی مقابله با قاچاق سوخت تبدیل می‌شود.»

این کارشناس انرژی با اشاره به بیانیه اخیر ۲۴۱ نماینده مجلس خاطرنشان کرد: «تأکید ویژه ۲۴۱ نماینده مجلس بر اجرای فوری سیاست اتصال سهمیه بنزین

بنزین- و اتصال مصرف هر لیتر بنزین به کد ملی، گامی حیاتی برای کنترل قاچاق با افزایش شفافیت در مصرف سوخت است و کارت سوخت جایگاه و کارت سوخت شخصی افراد به عنوان عاملان اصلی وقوع قاچاق سوخت ذیل آنها برای همیشه جمع خواهند شد.

تغییر هوشمند غیرقیمتی در راستای کاهش چشمگیر قاچاق بنزین

مهدی هاشم‌زاده، کارشناس انرژی در گفت‌وگو با «جوان» با اشاره به اقدام مهم مجلس در زمینه تکلیف به دولت برای اتصال سهمیه بنزین به کارت بانکی خاطرنشان کرد: «راهکار غیرقیمتی مجلس برای مقابله هدفمند با قاچاق سوخت، یعنی اتصال سهمیه بنزین به کارت بانکی صاحبان خودرو و اتصال مصرف هر لیتر بنزین به کد ملی می‌تواند به خوبی مصرف بنزین از سوی هر فرد را مانیتور کند. این سیاست در مقابله هدفمند با قاچاق سوخت، به‌طور مثال سال‌های گذشته نشان داده است اتکای صرف به ابزار افزایش قیمت، نه‌تنها قاچاق را به‌طور پایدار مهار نکرده، بلکه بنابر این نیاز است که به‌طور جدی مسئله مانیتورینگ مصرف بنزین را در پیش بگیریم- و در این راه، بهترین اقدام، انتقال سهمیه سوخت به کارت بانکی است. بنابر این تأکید ویژه ۲۴۱ نماینده برای اجرای سیاست غیرقیمتی وهوشمند اتصال سهمیه بنزین به کارت بانکی صاحبان خودرو برای شفافیت در مصرف

اهمیت این رویکرد غیرقیمتی تا آنجاست که نمایندگان مجلس نیز آن را به‌عنوان مکمل ضروری سیاست قیمتی دولت مورد تأکید قرار داده‌اند. در همین چارچوب، ۲۴۱ نماینده مجلس با صدور بیانیه‌ای، خواستار اجرای سریع تکلیف مندرج در قانون بودجه ۱۴۰۴ درباره اتصال سهمیه بنزین به کارت بانکی شدند. این همراهی قوه مقننه نشان می‌دهد برای مقابله مؤثر با قاچاق سوخت، صرف‌نمی‌توان بر ابزار قیمت تکیه کرد، بلکه باید هم‌زمان سازوکارهای هوشمند، فناورانه و غیرقیمتی را نیز به میدان آورد.

در نهایت با اعلام تصمیم دولت برای اجرای مدل بنزین سه‌نرخ، بار دیگر سیاستگذاری در حوزه سوخت به تجمیع سهمیه‌ها و انتقال آنها به شبکه‌های غیررسمی عملاً از بین می‌رود. با اجرای این سازوکار، هر لیتر بنزین مستقیماً به کد ملی مصرف‌کننده گره می‌خورد و حضور شخص در زمان سوخت‌گیری به یک الزام تبدیل می‌شود. این تغییر، نه‌تنها مسیر قاچاق خرد و سازمان‌یافته را محدود می‌سازد، بلکه با ایجاد شفافیت کامل در چرخه مصرف، امکان شناسایی رفتارهای غیرعادی و مشکوک را نیز برای دستگاه‌های نظارتی فراهم می‌کند. در نتیجه، به‌جای بر خورد‌های پرهزینه و گسترده، سیاستگذار قادر خواهد بود به‌صورت هدفمند با گلوگاه‌های واقعی قاچاق مقابله کند.

۳ راهکار که می‌تواند مسیر آرام‌تری در بازار سکه و ارز فراهم کند

سیگنال‌های کوچک، نوسانات بزرگ!

ابودر بشیری، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «جوان»:

افزایش عرضه در بازار رسمی و کنترل تقاضای سفته بازانه می‌تواند در مدت کوتاهی التهابات را کاهش دهد

سرعت وارد موقعیت خرید شده‌اند. ■ **ثبات بخشی به انتظارات و شفافیت در پیش‌فروش‌ها** بشیری افزایش عرضه در بازار رسمی، کنترل تقاضای سفته بازانه، ثبات بخشی به انتظارات و شفافیت در پیش‌فروش‌ها را به عنوان راهکاری برای مدیریت و ثبات بخشی در بازار ارز عنوان کرد و افزود: یکی از مهم‌ترین تحولات، ادامه برنامه حراج هفتگی سکه از سوی بانک مرکزی تا پایان سال است؛ سیاستی که هدف آن تنظیم بازار، مدیریت تقاضا و کاهش جذابیت فعالیت‌های سفته‌بازانه اعلام شده‌است. براساس اعلام رسمی، دور بعدی حراج در هفته جاری برگزار خواهد شد و علاوه بر آن، طرح پیش‌فروش سکه با سررسید اسفندماه نیز در هفته پایانی آذر ماه آغاز می‌شود.

نرخ‌های مرکز مبادله را بالا برده است و بازار آزاد با فاصله زمانی کوتاهی به دنبال همان نرخ‌ها حرکت کرده است.

این کارشناس اقتصادی در ادامه اصلاح قیمت بنزین را نیز از دیگر عوامل اثرگذار بر انتظارات تورمی دانست و افزود: بازار را معمولاً قبل از هر اصلاح قیمتی در حامل‌های انرژی واکنش نشان می‌دهد. وی افزود: افزایش ریسک‌های بیرونی و حساسیت تاریخی بازار به اخبار سیاسی نیز از دیگر عوامل مهم ثبت‌روردهای جدید در بازار ارز است.

به گفته او بازار ارز ایران در برابر سیگنال‌های سیاسی منطقه‌ای و بین‌المللی همیشه واکنش سریع داشته است، این‌بار هم با پررنگ شدن برخی تحولات، انتظارات بالا رفته است و معامله‌گران کوتاه‌مدت با

وضعیت کم‌کم و پرریسک قرار گرفته است. از سوی دیگر فروش ارز از سوی فروشندهان خرد نیز کاهش یافته است. کمیود فروشنده باعث شده است نرخ‌ها بدون مقاومت چندان‌ی رشد کنند.

ابودر بشیری، کارشناس اقتصادی درباره دلایل افزایش قیمت‌ها در بازار ارز و طلا به «جوان» گفت: عوامل زیادی موجب شده است دلار با فشار سنگینی روبه‌بالا باشد و مهم‌ترین عامل، تصمیمات اقتصادی دولت، فشار بودجه‌ای و ابهامات بین‌المللی است.

وی در تشریح دلایل اقتصادی این افزایش گفت: مقایسه آمار تأمین ارز سال جاری با سال گذشته نشان می‌دهد عرضه ارز رسمی با کاهش ۱۶ درصدی همراه بوده است. در کنار این کاهش عرضه، حذف از ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی برای واردات برنج نیز از دیگر اخبار اثرگذار بوده است؛ هرچند وزارت جهاد کشاورزی اطمینان داده است با پیش‌بینی‌های انجام شده، مشکلی در معیشت مردم ایجاد نخواهد شد اما به هر حال انتظارات تورمی را در کوتاه‌مدت افزایش می‌دهد؛ کم‌اینکه تجربه‌های قبلی نشان می‌دهد حذف هر قلم ارز ترجیحی معمولاً به موج کوتاهی از افزایش نرخ‌ها در بازار آزاد منجر می‌شود.

بشیری در ادامه مصوبه واردات بدون انتقال ارز را از دیگر عوامل افزایش قیمت ارز عنوان کرد و افزود: این مصوبه که هدف آن تسهیل واردات عنوان شده بود، عملاً به معای انتقال بخش مهمی از نیاز ارز و واردکنندگان به بازار آزاد است. در بازاری که عمق چندان‌ی ندارد، همین جابه‌جایی، تقاضای ناگهانی ایجاد می‌کند.

در روزهای اخیر سیاست دیگری هم در دستور کار قرار گرفته که به موجب آن، بخشی از ارز واردات باید از سفته بازانه در این شرایط پررنگ‌تر شده است. فاصله زیاد قیمت خرید و فروش نشان می‌دهد بازار در

مهدی بهنام‌ه، عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه فردوسی نیز در این باره گفت: عوامل زیادی موجب شده که دلار با فشار سنگینی روبه‌بالا باشد و مهم‌ترین عامل، ابهامات و ناآمنی‌های سیاسی در سطح بین‌الملل است. زمانی که در کشورهای مختلف ناآمنی ایجاد می‌شود، مردم به سمت کالاهای امن مانند دلار و طلا می‌روند. از زمان جنگ جهانی تاکنون، دلار و طلا حفظ ارزش پول‌شان به خرید دلار روی می‌آورند.

تقاضا برای آنها قیمت را بالا می‌برد. وی ادامه داد: علاوه بر این، داده‌های تورمی نیز اثرگذارند. وقتی کالاهای مختلف افزایش قیمت دارند، مردم برای حفظ ارزش پول‌شان به خرید دلار روی می‌آورند.

بهنام‌ه به افزایش تقاضای معمول در روزهای پایانی سال میلادی اشاره کرد و افزود: در پایان سال میلادی معمولاً تقاضا از سوی مسافران خارجی با شرکت‌هایی که با خارج در ارتباط هستند و تسویه حساب دارند زیاد می‌شود و این موضوع هم بر نرخ دلار تأثیر می‌گذارد.

عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه فردوسی گفت: بانک مرکزی می‌تواند حجم پول را کنترل کند، چراکه افزایش حجم پول موجب تورم و در نهایت افزایش نرخ دلار می‌شود. اما برای کنترل اساسی نیازمند اصلاح فاکتورهایی مثل کاهش در آمد نفتی و بازآمی‌های بین‌المللی هستیم.

از نگاه تحلیلگران، مسیر کنترل بازار در شرایط فعلی چندان پیچیده نیست. افزایش عرضه واقعی در بازار رسمی، شفاف‌سازی سیاست‌های ارزی و کنترل تقاضای سفته‌بازانه می‌تواند در مدت کوتاهی التهابات را کاهش دهد. تجربه سال‌های گذشته نیز نشان می‌دهد هر زمان بازار رسمی فعال‌تر شده است و سیاست‌ها شفاف‌تر اعلام شده‌اند، بازار آزاد ظرف ساعات کوتاهی آرام گرفته است.